

realiseren. Wolvenbeleid moet immers verder gaan dan de gemeentegrenzen van Leusden en behoort niet tot de bevoegdheden van de gemeente.

Er zijn meer partijen met ervaringen en bevindingen die voor het vervolg van betekenis zijn, zoals het landgoed Den Treek-Henschoten, ondernemers en de boeren die binnen en buiten het landgoed actief zijn. Deze partijen zouden in het vervolg betrokken moeten worden.

Geen overheidsbeleid voor situaties als in Leusden

De wolf trok in 2015 de grens over van Duitsland naar Nederland en vestigde zich in 2023 in de provincie Utrecht. De afgelopen jaren nam op natuurlijke wijze het aantal wolven en roedels in Nederland toe en het gebied waarbinnen de wolven voorkomen breidde zich flink uit. Situaties zoals in Leusden met mens en dier ontstonden door een combinatie van minder grote bosgebieden (in vergelijking met de Veluwe) en intensief recreatief gebruik. De visie van de hogere overheden bevat geen handelingskader voor situaties zoals in de gemeente Leusden. Het is van groot belang dat die visie met handelingskader er nog dit jaar komt omdat een situatie zoals in Leusden zich volgend jaar kan herhalen en dan willen wij niet weer overgaan tot het uitvaardigen van een noodbevel. Dit hebben de burgemeester op 19 juli 2024 en wethouder J. Kramer op 19 augustus 2024 (een bestuurlijk overleg waar ook de Provincie Utrecht aan deelnam) aan u meegegeven. Het is ons bekend dat het Ministerie van LNVN samen met de provincies werkt aan een nationaal wolvenplan.

Het noodbevel in Leusden, en gevolgen daarvan

In eerste instantie heeft de Provincie Utrecht opgeroepen om het gebied te mijden. Helaas hielden (te) veel mensen zich hier niet aan. Het landgoed was bereid stappen te nemen om de veiligheid voor mens en dier alsnog zo goed mogelijk te borgen. Gezamenlijk hebben we gezocht naar de juiste juridische basis. Onze conclusie was dat de burgemeester op grond van artikel 175 lid 1 van de Gemeentewet de bevoegdheid heeft om alle bevelen te geven die hij ter handhaving van de openbare orde of ter beperking van gevaar nodig acht. Na ampel overleg met alle betrokkenen is de burgemeester toen overgegaan tot het noodbevel richting het landgoed op basis waarvan het landgoed kon en moest handelen. Hierbij nam het landgoed de nodige organisatorische, fysieke en digitale maatregelen om te voorkomen dat personen die niet noodzakelijkerwijs in het gebied hoefden te zijn, zich daar begaven. Met deze maatregelen konden we samen op korte termijn zo goed mogelijk de veiligheid van mens en dier borgen. Het noodbevel ging in op 18 juli 2024 en werd medio augustus verlengd tot en met 1 september 2024. Dit op basis van advies van de Zoogdiervereniging en een door de Provincie Utrecht overgenomen advies tot verlenging van het noodbevel.

Gevolgen voor het landgoed en voor de inwoners en ondernemers in Leusden

Het voorbereiden en effectueren (advisering, communicatie, werkzaamheden in het veld, handhaving) van het noodbevel bracht veel inzet en kosten voor het landgoed en de gemeente Leusden met zich mee. Het was pionieren onder grote tijdsdruk. Het ontbreken van een langetermijnvisie en handelingskader, toegesneden op situaties zoals in Leusden was sterk voelbaar en werd ervaren als groot gemis. Er was ook veel onduidelijkheid over "wie wat mag en kan naar aanleiding van de incidenten".

Wij willen ondernemers die schade hebben geleden niet in de kou laten staan. Daarom zijn wij druk bezig met het inrichten van een proces voor het indienen van nadeelcompensatie verzoeken. Strikt genomen is het een besluit van de burgemeester, maar wij menen dat het niet zo kan zijn dat wij, als gemeente, als enige aan de lat staan als het gaat om de inzet en

kostencompensaties vanwege het noodbevel. Wij hebben hierover onverminderd overleg met de Provincie Utrecht en willen hierin samen blijven optrekken. Voor het bekostigen van de nadeelcompensatie komt het Rijk in beeld vanwege het ontbreken van een langetermijnvisie en een handelingskader voor situaties als in Leusden waardoor de incidenten vooral vragen, zorgen, onzekerheid en onrust oproepen en veel inzet van het landgoed, de Provincie Utrecht en gemeente Leusden vroegen. Dit maakte het tot een unieke situatie die dan ook om een unieke oplossing vraagt, en dus financiële betrokkenheid van het Rijk.

Het gemis van een handelingskader

Binnen landgoed Den Treek-Henschoten, op het grondgebied van de gemeente Leusden, hebben zich twee incidenten met de wolf voorgedaan. Zoals hiervoor vermeld, vaardigde de burgemeester, mede op advies van de Zoogdierverseniging en aangeven van de Provincie Utrecht, een noodbevel uit in het belang van de veiligheid van de mens, wat ook ten goede kwam aan de rust van het wolvenpaar met welpen. Naast de incidenten leidde vooral het noodbevel tot veel vragen, zorgen en angst in de richting van de gemeente, sterk gevoed door onduidelijkheid en gevoelens van onzekerheid. Vragen over de wolf konden we voor een deel niet beantwoorden en ook zorgen konden we niet wegnemen omdat wij niet het bevoegd gezag zijn, zelf ook werden overvallen door de situatie en veel vragen hadden. De Provincie Utrecht heeft daarvoor een Q&A op haar website opgenomen.

Er ontbreekt een handelingskader met maatregelen en (financiële) middelen voor een situatie zoals die zich in Leusden voordoet. Dit is een groot gemis en vraagt nog steeds grote inspanning van de gemeente waardoor andere taken in het gedrag komen.

Onzekerheid leidt tot polarisatie en zet een rem op het nemen van maatregelen

De wolf is een onderwerp dat helaas sterk is gepolariseerd. Wij merken dat de discussie over het wel of niet behouden van de zware Europese bescherming de opstelling en daadkracht van partijen sterk beïnvloedt. Natuurlijk houden we ons aan de Europese wet- en regelgeving maar ook het Rijk zinspeelt op een lagere bescherming om sneller in te kunnen grijpen in problematische situaties. Er zijn partijen die hopen dat de Conventie van Bern in december 2024 een lagere beschermde status voor de wolf gaat opleveren en dat het Rijk zal overgaan tot het instellen van beheergebieden waarbuiten de wolf mag worden afgeschoten. Echter, wanneer het zo is dat de status van de wolf van "strikt beschermd" naar "beschermd" gaat dan vraagt het een relatief lange tijd (mogelijk twee jaar) om dat in aangepaste Europese wet- en regelgeving te vertalen. Daarnaast is de status "beschermd" een status die nog steeds actieve bescherming van de wolf vraagt. Of dat kan en gaat leiden tot het kunnen weren van de wolf is de vraag.

Plaatsen van wolvenrasters

De hoop op het instellen van beheergebieden en het kunnen weren van de wolf kan een reden voor de boeren zijn om nu terughoudend te zijn met het plaatsen van wolvenrasters. Daarnaast vergoedt de subsidie de aanschaf van rasters gedeeltelijk en niet de arbeidskosten. Het niet plaatsen van wolvenrasters leidt tot dierenleed. Om te kunnen samenleven met de wolf is het juist van belang dat er wolvenrasters worden geplaatst zodat schapen als prooidieren worden beschermd tegen de wolf. De wolf is immers een roofdier. Wel eentje dat risico's mijdt en een flinke schok schrikt erg af. Zonder rasters zijn schapen een makkelijkere prooi dan wild waardoor de wolf op vee gaat jagen. Daardoor komt de wolf dicht bij gebouwen en de mensen met als gevolg dat de wolf problematisch gedrag gaat vertonen.

De kosten van een wolvenraster kunnen worden verlaagd door het samenbrengen in een kleinere opvang van vee dat 's-nacht buiten blijft. Hiermee hoeft niet een compleet weiland van een wolvenraster te worden voorzien. Wel vraagt deze oplossing weer extra handelingen van de boeren.

Het is van belang dat boeren goed worden geïnformeerd en gecompenseerd voor de extra (arbeids-)kosten die zij maken. Een voorziening hiervoor in de subsidieregeling is van groot belang zodat er niet wordt afgezien van plaatsing van wolvenrasters vanwege te maken kosten door de boer/particulier. Dat de Provincie Utrecht een wolvenconsulent heeft aangesteld helpt zeker.

Een alternatief voor de boerenarbeid kan uw initiatief zijn voor de vorming van een team dat wolvenrasters gaat plaatsen.

Wij hebben inmiddels vernomen dat boeren overwegen hun koeien niet meer buiten te laten grazen wat maatschappelijk juist wel wordt gewenst en gestimuleerd (financieel).

De roep om veiligheid

De Provincie Utrecht en gemeenten waaronder Leusden waarschuwen bezoekers om niet met kleine kinderen de bossen van de Utrechtse Heuvelrug te bezoeken en honden aan de lijn te houden. Daarnaast heeft de Provincie Utrecht schoolgaande kinderen geadviseerd om bij voorkeur de bossen te mijden en anders in groepjes te fietsen.

Terechte adviezen en waarschuwingen, die geen antwoorden bieden op alle vragen over veiligheid. Hoe veilig is het nu in de bossen op de Utrechtse Heuvelrug? Kunnen mens/dier en wolf duurzaam naast elkaar leven? Wat is er nodig aan visie, maatregelen en financiering? Een landgoed als Den Treek-Henschoten trekt meer dan een miljoen bezoekers per jaar maar is veel minder uitgestrekt dan de bossen op de Veluwe. Wolvendeskundigen zijn het er over eens dat de mens zich zal moeten aanpassen om te voorkomen dat de wolven problematisch gedrag gaan vertonen. De meeste bezoekers zullen zich houden aan "niet op zoek gaan naar de wolven, niet voederen" maar wat als een klein deel dit niet doet? Ook de boeren op het landgoed maken zich grote zorgen over de veiligheid van hun kinderen, naast natuurlijk de veiligheid van hun vee. Kunnen zij hun kinderen nog vrij buiten laten spelen, laten rennen en hutten laten bouwen? Deze zorgen begrijpen wij goed, gezien de waarschuwingen van de overheden.

Zo loopt er een bezwaarprocedure voor een wolf met problematisch gedrag waar pas over een aantal maanden duidelijkheid over zal komen. Zolang kan de wolf met problematisch gedrag niet worden gezenderd en negatief geconditioneerd. Wat gaat dit betekenen voor de veiligheid in de bossen van de Utrechtse Heuvelrug? Onmiskenbaar vraagt dit om een snel antwoord.

Het belang van monitoren

Er wordt beweerd dat de reeënpopulatie binnen landgoed Den Treek-Henschoten zwaar is afgenomen door de wolf. Cijfers hierover zijn ons niet bekend. Wel vinden wij het belangrijk dat eventuele verplaatsingen van reeën en het reeënbestand worden gemonitord. De vraag is dan wel; wie gaat dat doen?

Voor de veiligheid van mens en dier is het zondermeer van belang dat wolven met problematisch gedrag worden gezenderd, gemonitord en negatief worden geconditioneerd. We weten inmiddels dat met een wolf die mensen en honden niet meer schuwt gevaarlijke situaties kunnen ontstaan.

Het is van belang dat mensen incidenten met de wolf (bijvoorbeeld als wandelaar, fietser) actief melden en dat deze worden geregistreerd en geëvalueerd. Voor een totaalbeeld zijn ook de incidenten die onder de 300 Euro aan schade opleveren van belang maar die worden nu niet door BIJ12 bijgehouden.

Communicatie

De Provincie Utrecht gaat in samenwerking met betrokken gemeenten informatiebijeenkomsten over de wolf organiseren. Dit is van groot belang. We hebben te maken met de wolf die na 150 jaar weer terug is in Nederland. En daarmee met een unieke situatie waarbij we te maken hebben met onervarenheid, onwennigheid en onbekendheid van mensen. Dit vraagt om tijdige en duidelijke communicatie. De gemeente Leusden heeft de Provincie Utrecht toegezegd dit initiatief te ondersteunen.

Behoud van een mooi, vitaal en beleefbaar buitengebied

De incidenten binnen landgoed Den Treek-Henschoten waren heftig voor alle betrokkenen, raakten ons gevoel van veiligheid en maakten het noodbevel noodzakelijk. Daardoor was een groot deel van het landgoed Den Treek-Henschoten afgesloten voor recreanten. Dat is niet wat wij willen. Wij zijn trots op ons prachtige buitengebied die er is om te beleven en van te genieten! Want dat is wat we willen, we willen mensen laten genieten van het moois dat Leusden te bieden heeft. Het noodbevel tot het instellen van een verbodsgebied vanwege de wolf was zeker nodig maar we willen geen herhaling. Nu zitten we nog steeds met vragen, zorgen en onzekerheid. Wij hopen dat het Rijk en betrokken partijen snel reageren en actie ondernemen naar aanleiding van deze brief.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders van Leusden,

Bjørn van den Brink
Directeur-secretaris

Gerolf Bouwmeester
burgemeester

Een afschrift van deze brief is verzonden aan:

- Vaste Kamercommissie LVVN
- Gedeputeerde Staten Utrecht en Provinciale Staten
- Raad Leusden
- Landgoederen Den Treek-Henschoten en Stichting De Boom
- LTO Gelderse Vallei
- Vallei Horstee
- Stichting Utrechts Landschap
- De eerder aangeschreven inwoners en ondernemers vanwege noodbevel

